

STÖD FÖR VATTENTJÄNSTER*statens deltagande i ordnandet av vattentjänster*

Med vattentjänster avses en helhet, till vilken hör vattenförsörjning, dvs. ledande, behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten, samt avloppshantering, dvs. avledande och behandling av avloppsvatten, dagvatten och dräneringsvatten. Enligt lagen om vattentjänster vilar ansvaret för vattentjänsterna på kommunerna, vattentjänstverken och ägarna eller innehavarna av fastigheter. Oberoende av denna utgångspunkt deltar också staten i vattentjänsterna genom att bevilja bidrag för samhällenas vattentjänståtgärder (vattentjänstbidrag) och genom att utföra eller låta utföra statliga vattentjänstarbeten. År 2001 användes för vattentjänstbidrag och statliga vattentjänstarbeten ca 14,7 miljoner euro budgetmedel. För förvaltningen av vattenärendena svarar jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet samt de regionala miljöcentralerna, vilka resultatstyrts av dessa ministerier.

Ändamålet för revisionen var att klargöra hur ändamålsenliga grunderna är för statens deltagande i ordnandet av vattentjänster. Revisionens huvudfråga var, vilka grunderna är för att staten deltar i förverkligandet av vattentjänster i en situation där ansvaret för vattentjänsternas ordnande enligt lag vilar på andra aktörer än staten. Revisionen baserade sig på intervjuer och ett skriftligt material, vars viktigaste del bestod av vid fyra miljöcentraler slumpmässigt utvalda projekthandlingar gällande vattentjänstbidrag år 2001 samt projektpromemorior gällande de statliga vattentjänstarbeten som påbörjats år 2001.

Både i fråga om vattentjänstbidragen samt de statliga vattentjänstarbetena har i lagstiftningen fastställts vissa förutsättningar för att staten skall delta i stödet till vattentjänstprojekt. Lagstiftningen lämnar emellertid rum för överväganden från fall till fall. Vid revisionen uppdagades, att de regionala miljöcentralerna inte systematiskt klargör de ekonomiska, hälsomässiga och sociala orsaker som i lagen angetts som förutsättningar för beviljande av vattentjänstbidrag, utan det antas automatiskt att de är för handen, när sökanden har ansökt om vattentjänstbidrag. Orsaken till förfarandet är åtminstone delvis bristen på lämpliga sätt att utreda frågan och avsaknaden av resurser.

En del av de regionala miljöcentralerna önskade närmare instruktioner av ministerierna om beviljande av bidrag. För närvarande beviljar miljöcentralerna vattentjänstbidrag till största delen av dem som ansöker om bidrag, men p.g.a. de i jämförelse med efterfrågan knappa anslagen får sökanden i allmänhet endast en del av det bidragsbelopp han ansökt om. Dessutom har miljöcentralerna på olika håll i landet gjort från varandra avvikande linjedragningar angående stödet till vattentjänster.

Vid revisionen framkom, att de regionala miljöcentralerna inte alls motiverar sina bifallande beslut om vattentjänstbidrag. Skyldigheten att motivera beslut har emellertid uppställts som en primär utgångspunkt i lagen om förvaltningsförfarande. Särskilt viktigt vore det att motivera ett bifallande

beslut just i en situation, där åt den sökande beviljas endast en del av det bidrag han ansökt om. Att presentera motiveringarna vore viktigt inte bara med tanke på sökandens rättsskydd utan också för beslutsprocessens öppenhet.

I de vid revisionen granskade projektpromemoriorna för statliga vattentjänstarbeten hade med undantag för en presenterats motiveringar för vattentjänstprojekten, men motiveringarna var enbart funktionella. I motiveringarna klargjordes inte orsakerna till varför staten borde delta i projektens genomförande. De motiveringar som framfördes i promemoriorna följde i sig bestämmelserna, men de stadgade förutsättningarna för statliga vattentjänstarbeten var så allmänt hållna, att varje projekt lätt uppfyller någon av de krävda förutsättningarna.

Vid de regionala miljöcentralerna betraktas alla vattentjänstprojekt som viktiga och värda stöd. I stödet för vattentjänster saknas en klar uppfattning om det, varför och i hurdana situationer staten bör delta i ordnandet av vattentjänsterna. Avsaknaden av en klar bidragsstrategi yppar sig som att ekonomiskt stöd delas ut till så gott som alla projekt vilka ansökt om bidrag, och som miljöcentralernas behov av att utöver bestämmelserna få närmare instruktioner om hur stödet borde beviljas. En omprövning av det statliga stödet till vattentjänster borde övervägas.